RUSKI INWALID

No. 230.

WTOREK. 28 Września. 1820 r.

CZYLI

WIADOMOŚCI WOJENNE.

Treść. Wiadomości Kraiowe: Królewstwo Polskie. z Warszawy. Wiadomości Zagraniczne: Franciia. Angliia.

WIADOMOSCI KRAIOWE.

Królestwo Polskie.

z Warszawy, 25 Września.

Seym Królestwa Polskiego.

Posiedzenie dnia 22 Września.

Po ukończeniu narad Kommissyy Seymowych łącznie z Radą Stanu, proiekta przez nie poprawione przyszły dzisiay pod rozpoznanie obu Izb, w następuiącym porządku.

Senat.

Po zwykłem wezwaniu członków Senatu do porządku, i po odczytaniu protokółu posiedzeń z dnia 13 i 14 b. m. JW. Prezes Senatu dał głos JW. Radcy Stanu *Koźmianowi*, który w imieniu Rady Stanu, wniósł proiekt do Statutu Organicznego o Senacie. Po przeczytaniu tegoż proiektu, JW Prezes udzielał głosu następnie JW. Senatorom, którzy nad wnoszonym proiektem czynili swoie uwagi.

Naprzód JWW. Senatorowie Kasztelanowie Stan: *Grabowski* i *Gliszczyński* iako członkowie Kommisssyy Seymowych, uwiadomili Izbę o zmianach, iakie łącznie z Radą Stanu w obecnym proiekcie poczynili i tłumaczyli się z przyczyn, które przywiodły Kommissyią do umieszczenia w proiekcie artykułu, ażeby Urzędnicy Administracyyni pod czas swego urzędowania nie zasiadali w Senacie.

JW. Senator Kasztelan *Kochanowski* radził, aby forma proiektu odmienioną była, który nie iako wypis z Protokółu Sekretaryiatu Stanu, lecz iako Uchwała ma bydź uważany; daley zwróciwszy uwagę Izby na redakcyią niektórych artykułów, oznaymił, że artykuły 14, 33 iaśniey wyłuszczonemi bydz powinny, i okazał niedogodność iaką uważał w przepisie Rozdziału VI stanowiącym, aby Senatorowie losem wybierani byli do zasiadania z kolei w Sądzie Naywyższym.

JW. Senator Kasztelan *Małachowski* uczynił wzmiankę tyczącą się Rozdziału VII, artykułu 46 proiektu, uznaiąc artykuł ten przepisuiący przysięgę Senatorowi za niepotrzebny,

chyba uważaiąc go za obiaśnienie artykułu 116 Ustawy Konstytucyyney.

JW. Radca Stanu *Koźmian* na uwagi JWW. *Kochanowskiego* i *Małachowskiego* odpowiadał.

JW. Senator Kasztelan *Linowski*, zabrawszy głos wniósł: że sposób poprzednio używany do rozbierania proiektu wniesionego nie iest dogodnym, że raczey proiekt ten artykułami odczytywany i od członków Izby rozbierany bydź powinien, bo ten iest iedyny sposób dokładnego zgłębienia prawa.

Zdanie JW. *Linowskiego* poparł JW. Senator Kasztelan *Puchała*, a JW. Prezes Senatu potwierdzaiąc myśl przez JW. *Linowskiego* podaną, wezwał JW. Sekretarza Senatu do odczytywania poiedyńczo od początku szczególnych artykułów proiektu.

W przód iednak JW. Senator Kasztelan *Gliszczyński* zwrócił uwagę Izby co do tego przedmiotu na to, że lubo zdanie JW. Senatora Kasztelana *Linowskiego* pochwala, i lubo się co do sposobu rozbierania obecnego proiektu przychyla, atoli sposób ten za niedogodny i zbyt długi osądził, w razie gdyby inne daleko obszernieysze proiekta wprowadzane zostały.

Równie i JW. Radca Stanu *Koźmian* uczynił uwagę, że przepisy dotychczasowego Statutu Organicznego o Senacie stanowią, żeby proiekt całkowicie a nie artykułami przechodził.

Na żądanie atoli większey części Senatu proiekt obecny artykułami odczytany został. JWW. Senatorowie w ciągu czytania szczególne nad nim czynili uwagi i radzili poprawy. W rozbiorze iego przymawiali się z kolei JW. Prezes Senatu, JW. Woiewoda *Wybicki*, JWW. Kasztelanowie *Miączyński*, *Gliszczyński*, Stanisław *Grabowski*, *Męciński*, *Kochanowski*, *Grzymała*, *Linowski*, *Nakwaski*, *Rulikowski*, *Wodziński*, Franciszek *Grabowski*, *Puchała*, *Ostrowski*, *Tyszkiewicz*. Rozbierano i zastanawiano się mianowicie nad artykułami proiektu, stanowiącemi o losowaniu na koleyne zasiadanie Senatorow w Sądzie Naywyższym, tudzież nad poddawaniem obwinionych Urzędników Administracyynych pod Sąd Senatu.

Na wszystkie powyższe uwagi Członków Senatu, JWW. Radcy Stanu *Koźmian* i *Plater* odpowiadali i tłumaczyli się z szczególnych przepisów w proiekcie zawartych, odwołując się do przepisów Statutu Organicznego i Konstytucyi.

Skoro proiekt całkowicie odczytanym i roztrząśnietym został, JW. Radca Stanu *Koźmian* oznaymił, że Rada Stanu chcąc korzystać z zdań światłych Senatorów świeżo obiawionych, pragnie proiekt ninieyszy przeyrzeć i poprawić. W celu tym upraszał JW. Prezesa Senatu, aby wezwał Kommissyie Seymowe do Spraw Administrasyynych i Prawodawczych, do zebrania się dnia tegoż o godzinie 7mey wieczorem, w mieyscu zwyczaynem, dla uczynienia łącznie z Radą Stanu odmian niektórych w proiekcie, iakie się z rozbioru iego potrzebnemi bydź okazały. Prosił nakoniec JW. Prezesa Senatu, aby posiedzenie Izby Senatorskiey do dnia 25 b. m. odroczył.

Przychylaiąc się do powyższego życzenia Rady Stanu, JW. Prezes Senatu wezwał Kommissyie wyżey wymienione do zebrania się w celu takowego zatrudnienia i Sessyią na dzień 25 b. m. na godzinę 10tą zrana odłożył.

Izba Poselska.

Stosownie do oznaymienia JW. Marszałka uczynionego Izbie Poselskiey na posiedzeniu dnia 16 b. m. wprowadzonym dziś został pod iey rozwagę proiekt do prawa Kodexu postępowania karnego.—Po odczytaniu listy przytomnych członków, wezwał JW. Marszałek członków trzech Kommissyy Seymowych do zabrania mieysc dla nich na środku sali przeznaczonych, poczem zagaił posiedzenie głosem stosownym, w którym uwiadamiaiąc Izbę o proiekcie wnieść się maiącym, zwrócił iey uwagę na potrzebę Kodexu Procedury Karney, gdyż dotąd przy ustanowionym Kodexie Karnym na Seymie ostatnim, dwie odmienne procedury Pruska i Austryiacka używanemi były z czego widoczna niedogodność wypływa.

Ze strony Rady Stanu, JW. Referendarz Stanu *Zieliński* zabrawszy głos przy wnoszeniu powyższego proiektu, przytoczył iego potrzebę przy istnieiącym iuż Kodexie Karnym, zgodną z życzeniem Reprezentantów na ostatnim Seymie okazanem. Przytoczył daley powody, dla których Rada Stanu z zaprowadzeniem proiektu do Sądów Przysięgłych wstrzymać się ieszcze musiała.

W skutku powyższego głosu JW. Referendarza Stanu *Zielińskiego*, wezwał JW. Marszałek JW. Sekretarza Seymowego do odczytania proiektu, co trwało do godziny $5\frac{1}{2}$ z południa. Spóźniony czas nie dozwolił Izbie Poselskiey rozpoczęcia dyskussyi; dla czego JW. Marszałek odłożył Sessyią do dnia następuiącego na godzinę 10tą zrana.

Raport rady stanu

o dwuletnich czynnościach Rządu, czytany na drugim posiedzeniu Izb połączonych dnia 14go Września r. b.

(Ciąg dalszy.)

Oddział II.

O postępie Administracyi.

Wykonywanie praw i wymierzenie podług nich Sprawiedliwości iest iedynem powołaniem tego Wydziału, a szybkość iego zaletą.

Znaczna bardzo z poprzedniego oddziału okazuiąca się różnica między wielością spraw w pierwszych Instancyiach, a małą ich liczbą w wyższych, zdaie się korzystne dla Wydziału Sprawiedliwości o dobrém rozsądzaniu sporów dawać świadectwo, kiedy ledwo setna sprawa do Naywyższey Instancyi wywołaną została. Również i pośpiech w wymierzaniu sprawiedliwości w tem dostrzegać się daie, że w każdym prawie Sądzie co rok więcey się spraw rozsądza, wszakże i wielość spraw nie tak chęci pieniactwa iak raczey dobrego bytu, podzieloney własności, zaufania w Sądach, i szybkiego wymiaru Sprawiedliwości bywa oznaką.

Z samey nawet wielości spraw karnych nie można wnioskować zepsucia obyczaiów i upadku moralności; większą wprawdzie była liczba spraw karnych w upłynionych dwóch latach, aniżeli w czasach dawnieyszych, lecz zapewne nie większa liczba zbrodni i występków; większa ta liczba spraw karnych pochodzi bez wątpienia z następuiących okoliczności.

Naprzód wielka liczba czynów dawniey obojętnych lub w prostych dawnieyszych rządach nieznanych, uznanemi zostały przez teraźnieysze prawodawstwa za zbrodnie, występki, lub wykroczenia policyyne, i tak:

a) Liczne sprawy z defraudacyi ceł i akcyz pochodzące, pomnażaią liczbę spraw karnych.

b) Sprawy z defraudacyi w lasach narodowych i prywatnych pochodzące dawniey sądownie niedochodzone, lecz nayczęściey prywatnie karcone, teraz przybyły do liczby spraw karnych.

c) Pomnożaią liczbę tę sprawy o przechowywanie zbiegów woyskowych i dopomaganie zbiegostwa.

d) Pomnaża się także liczba spraw karnych w miarę większey liczby Urzędników i Officyalistów, z przyczyny zdarzaiących się przeniewierzeń lub nadużyciów w urzędzie pod Sąd oddawanych.

Powtóre: w dawnieyszych czasach mnieysze wykroczenia, a nawet często i większe występki do Sądów nie przychodziły, lecz z mocy zwierzchności Pana nad włościanami i służącemi, lub władzą oycowską nad dziećmi, prywatnie karanemi były, lub wreszcie kościelne tylko kary i pokuty za sobą pociągały, co teraz wszystko to sądownie dochodzone i karane bywa.

Po trzecie: niebyło dawniey z małemi wyiątkami dochodzenia zbrodni i występków z urzędu, nie było donosicieli urzędowych, wiele przeto przestępstw iuż to przez odrazę skarżenia, iuż przez prywatne godzenie się wiadomości sądowey nie doszło, gdy przeciwnie teraz organizowany wydział policyi kraiowey zataić się zbrodni nie daie.

Oprócz tych skutków działań i postępu Administracyi Wydziału Sprawiedliwości, Redaktorowie przez Rząd do układania proiektów na teraźnieyszy Seym przychodzących wyznaczeni, trudnili się w upłynionych dwóch latach zbieraniem materyiałów i spostrzeżeń do ich pracy stosownych, i łącznie z Kommissyią Sprawiedliwości układaniem samychże proiektów; a proiekta te, iako to; zmian w Kodexie Cywilnym nowey procedury karney, i procedury cywilney, rozkazałeś iuż Wasza Cesarsko-Królewska Mość wnieść do narady zebranego Seymu.

W proiekcie procedury cywilney zadosyć się stało żądaniom Izb Seymowych, tak co do oszacowania dóbr ziemskich, iako też co do krótszey iak dotąd redakcyi wyroków Sądowych.

Żądanie Izb Seymowych o zaprowadzenie Sądu przysięgłych wziętem zostało, przy układaniu proiektu procedury karney, pod naysumiennieyszą rozwagę.

Ważność tey instancyi, przywiązanie do niey ludu, na łonie którego ona utworzoną i wykształconą została, powszechne nie ledwie domaganie się iey w Europie, były przytomnemi Radzie Stanu przy dyskussyi tey materyi. Nie bez ważnych wszakże powodów Rada Stanu na teraz od zaproiektowania tey instytucyi wstrzymać uznała potrzebę.

Z powodów tych wytłumaczyła się Rada Stanu Waszey Cesarsko-Królewskiey Mości składaiąc u podnóżka Tronu proiekt procedury karney. Wytłumaczy się równie Izbom Seymowym wnosząc proiekt teyże procedury.

Podany Waszey Cesarsko-Królewskiey Mości proiekt Statutu organicznego sądownictwa co do liczby sądów ziemskich i urządzenia urzędów do exekucyi wyroków i umów, pogodzonym iest o ile się dało i z życzeniami Izby Poselskiey i z istotną potrzebą.

Co do innych życzeń Izby Poselskiey obiętych petycyami tyczącemi się Wydziału Sprawiedliwości, z tych żądanie o przedłużenie o rok ieden terminu prekluzyynego dla wierzycieli przez Kommissyią Radziwiłowską przepisanego, równie iak żądanie aby na Prezesów do Sądów wybierane były osoby z tego tylko Woiewództwa, w którem urzędować maią. Wasza Cesarsko-Królewska Mość pierwsze raczyłeś uznać za niemogące bydź spełnionemi dla ważnych przyczyn. Drugie za utrudniaiące i dobór osób i często przeciwne celowi bezstronnego wymiaru sprawiedliwości.

(Dalszy ciąg iutro).

WIADOMOŚCI ZAGRANICZNE.

Francyia.

z Paryża, 22 Września.

Będący na połowie żołdu podpułkownik *Carron* schwytanym został 1. b. m. w Metz i przywiezionym do Paryża; zalecono iednakże aby się z nim iak nayłaskawiey obchodzono. Miał on zamiar iak słychać podnieść bunt w Epinal.

Angliia.

z Londynu, 19 Września.

Król nasz przeiechał 13 b. m. z Windsor do Breyton w towarzystwie Sir W *Blumfild* i przez cały ten dzień, aż do północy naznak powszechnego ukontentowania bito wdzwony. Nazaiutrz powiewała iuż na zamku tamecznym chorągiew W Brytańska i przez cały czas pobytu N. Pana niebędzie zdeymowaną. Wmieście tem wszystko ożyło za przybyciem tak pożądanego gościa, wszystkie ulicy i placy publiczne napełnione są ludem. N. Pan używa częstych przeiaźdzek wodą i na ten koniec sprowadzono z Portsmouth iacht iego.

Przeszły tydzień nadzwyczaynie był obfity w adressa przesyłane Królowey, a to nietylko od rozmaitych miast i towarzystw; lecz nadto wszystkie prawie parafiie stolicy tuteyszey podały każda osobny. Naywiększą zaś i powszechną ściągnęła uwagę tak nazwana *processyia kapitanów i maytków*. Składała się z 300 przeszło osob, ozdobionych na piersiach i kapeluszach kokardami z białych wstążek. Orszak ten tryumfalnie postępował ku domowi Brandeburgskiemu. Połączyły się z nim dobrze życzące małżeństwa. Uważano przy tem iż ci żeglarze nim doszli na mieysce zamierzone, iuż się byli dobrze podweselili winem. Adres podany przez nich Królowey niebył pomieszczony w gazetach; lecz za to odpowiedz N. Pani przez wszystkie prawie pisma publiczne powtorzoną była. Ludzie złośliwi utrzymuią że cała ta processyia niczem innem niebyła iak maskaradą włoczęgów i hultaiów, którym drogo za tę reprezentacyią zapłaciła Królowa.

Między Kollektorami i Kollektorkami składki na serwis srebrny maiący się ofiarować N. Pani, iest i znaioma *Bogini rozumu* Pani *Karleyle.*

Słychać że Adwokaci Królewey maią przedstawić na obronę iey swiadectwa wielu osob znakomitych iako to Xiążąt, kardynałów i t. p. ktorzy mieli zręczność widywania N. Pani bardzo często i wkażdey chwili byli swiadkami wszystkich iey postępków tak niesłusznie czernionych.

N. Pani używała także wodney przechodzki i ieździła aż do Wulwich, a gdy wyszła na brzeg w Granwich zagrzmiały działa rozstawione (niewiadomo dla czego) po nad brzegiem Tamizy. W orszaku N. Pani znaydowali się: *Wood*, Hrabia *Schiavini*, Kapitanowie *Hannam* i *Flin*, którzy towarzyszyli iey w podróży do Jerozolimy i iescze iakichś trzech JchMściów. Dnia 8. b. m. długo się naradzała Królowa z swoiemi adwokatami. Tegoż dnia Pan *Noel* ofiarował iey Subskrypcyią przedsięwziętą dla kupienia srebrnego serwisu, a po obiedzie przyięła od kilku miast nowe adressa.

Kurs Petersburski.

Dukat: hollend: nowy	—	rubli as:	—	11 60. k.
Ditto — Ditto stary	—	Ditto	—	11 — —
Rubel srebrny	—	— Ditto	—	3 70. —

W Petersburgu.

w drukarni woienney Głównego Sztabu JEGO CESARSKIEY MŚCI.